

Yayına Geliş Tarihi: 10/03/2021
Yayına Kabul Tarihi: 14/07/2021
Online Yayın Tarihi: 31/07/2021

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt: 5, Sayı: 13, Yıl: 2021, Sayfa: 75-88
ISSN: 2587-2206

TARIM SİGORTALARININ TARIMSAL ÜRETİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: ABD VE AVRUPA ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

Öğr.Gör. Gonca KÜÇÜK¹

Özet

Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan gelişmeler her alanda olduğu gibi tarımsal üretimi de etkilemiştir. Özellikle Batı ülkelerinde sanayileşme tarımsal üretimin verimliliği açısından etkili olmuştur. Bilindiği gibi, tarım sektörü üreticileri, yaptıkları üretim sürecinde, ürettikleri ürünleri üretim sürecinin her aşamasında oluşabilecek her riske karşı koruyabilmeleri faktörü ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum üreticinin ürettiği ürünü koruyabilmeleri açısından oldukça önemli bir sektördür. Sanayi Devrimi sonrası yaşanan gelişmeler üretilen ürünün verimliliği üzerine olmuştur. Fakat yaşanan bilimsel ve teknik gelişmeler doğal risk faktörünü azaltmamıştır. Bu durumda ortaya, üreticilerin risklerini minimize edebileceği sigorta mekanizması çıkmaktadır. Üreticinin ürettiği ürünü sigorta ile güvence altına alması hem üreticinin hem de ürünün korunması açısından önemlidir. Bilindiği gibi, sigorta kavramı; “üreticilerin ve işletmelerin, üretimlerini tamamlama aşamalarında karşılaşılabilecekleri olası riskleri azaltmak ya da tamamen yok etmek amacıyla oluşturulmuş olan bir sistemdir. Tarım sektörünün korunması açısından sigorta kavramının gelişimine destek vermek gerekir.

Bu nedenlerle bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD’de tarım sigortaları sektörünün gelişme durumu ile Türkiye karşılaştırılmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye, küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkeler arasındadır. Türkiye için tarımsal faaliyet ve bu bağlamda tarım sektörü oldukça önemli olmasına rağmen devlet ve özel sektör ne tarıma ne de tarım sigortasına gereken önemi göstermemektedir. Bu kapsam doğrultusunda, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’nin tarım sigortaları ile Türkiye karşılaştırılmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın önemi, Türkiye’de Tarım Sigortaları alanında yaşanan sorunlara çözüm üretmektir. Çalışma, ABD, AB ve Türkiye’de tarım sigortalarını karşılaştırma yaparak tablolarla gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ABD, AB, Türkiye, Tarım Sigortası

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Meslek Yüksekokulu, gonca.kucuk@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9174-3069

THE EFFECTS OF AGRICULTURAL INSURANCE ON AGRICULTURAL PRODUCTION: COMPARISON OF USA AND EUROPEAN COUNTRIES AND TURKEY

Abstract

Developments after the Industrial Revolution affected agricultural production as in every field. Industrialization has been effective in the efficiency of agricultural production, especially in Western countries. As is known, the producers of the agricultural sector are faced with the factor of protecting the products they produce against every risk that may occur at every stage of the production process. This is a very important sector for the producers to protect their products. Developments experienced after the Industrial Revolution have been on the efficiency of the product produced. However, the scientific and technical developments experienced did not reduce the natural risk factor. In this case, the insurance mechanism arises, through which producers can minimize their risks. It is important for the manufacturer to insure the product they produce, in terms of protecting both the manufacturer and the product. As is known, the concept of insurance; "It is a system created in order to reduce or completely eliminate the possible risks that producers and enterprises may encounter during the completion of their production. In terms of protecting the agricultural sector, it is necessary to support the development of the insurance concept.

For these reasons, the European Union and Turkey in the US in this study compared with the state of development of agricultural insurance sector. Because, according to the survey, Turkey is among the countries most affected by global climate change. agricultural activity and the agricultural sector in this context for Turkey, although quite how important agriculture is to show what the government and private sectors of importance to agricultural insurance. Despite this, the Agricultural Insurance Law (TARSİM) was enacted in our country and started its activities in 2006.

Keywords: USA, EU, Turkey, Agricultural Insurance

GİRİŞ

Tarım; çeşitli gıda maddeleri üreterek bu maddeleri çeşitlendiren ve insanoğlunun bu maddelere olan ihtiyaçlarını karşılayan beslenme, istihdam, ülke sağlığı ve kalkınması için önemli bir etkiye sahip stratejik bir sektördür. Tarım sektörü geçmişin günümüze kadar ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerinde önemli aktif görevler üstlenmiş ve üstlenmeye de devam edecektir. Türkiye’de Tarım sektörü önemli bir yere ve paya sahiptir.

Bu bağlamda, tarım sektörü üreticilerinin, yaptıkları üretim sürecinde, ürettikleri ürünleri üretim sürecinin her aşamasında oluşabilecek her riske karşı ürünlerini koruyabilmeleri oldukça önemlidir. Bu durumda ortaya, üreticilerin risklerini minimize edebileceği sigorta mekanizması çıkmaktadır. Bilindiği gibi, sigorta kavramı; "üreticilerin ve işletmelerin,

Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
üretimlerini tamamlama aşamalarında karşılaşılabilecekleri olası riskleri azaltmak ya da tamamen yok etmek amacıyla oluşturulmuş olan bir sistemdir. Sektör, dünyanın beslenme ihtiyacının karşılanması sorununun yanı sıra tarım alanında istihdamın yaratılması, sanayi sektörüne ham madde sağlanması gibi ekonomik açıdan en temel yere sahiptir. Ayrıca ülke kalkınması açısından da önemli bir yere sahip olan tarım sektörünün doğal şartlara bağlı olarak yapılması belli başlı bazı riskleri doğurmaktadır. Bu nedenle de tarım sektörü stratejik bir alandır.

Yapılan araştırmalar göre Türkiye, küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkeler arasındadır. Türkiye için tarımsal faaliyet ve bu bağlamda tarım sektörü oldukça önemli olmasına rağmen devlet ve özel sektör ne tarıma ne de tarım sigortasına gereken önemi göstermemektedir. Buna rağmen ülkemizde Tarım Sigortaları Kanunu 2005 yılında çıkarılmıştır. TARSİM bu süreçten sonra faaliyetlerine başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD’de tarım sigortaları sektörünün gelişme durumu ile Türkiye karşılaştırılmaktır. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye, küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkeler arasındadır. Türkiye için tarımsal faaliyet ve bu bağlamda tarım sektörü oldukça önemli olmasına rağmen devlet ve özel sektör ne tarıma ne de tarım sigortasına gereken önemi göstermemektedir. Bu kapsam doğrultusunda, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’nin tarım sigortaları ile Türkiye karşılaştırılmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın önemi, Türkiye’de Tarım Sigortaları alanında yaşanan sorunlara çözüm üretmektir. Çalışmanın yöntemi ABD, AB ve Türkiye’de tarım sigortalarını karşılaştırma yaparak tablolarla göstermektir.

Bu amaçla, çalışmada, öncelikle tarımsal üretim ve önemi anlatılmıştır. Dünya da ve Türkiye’de tarım sigortalarında geline aşama gösterilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada;

- Türkiye, tarım sigortaları sürecinde dünyayı yakalamıştır.

Hipotezinin araştırması yapılacaktır. Bu hipotezler TARSİM’ in uygulamaları ile hangi aşamadır gösterilecektir. Bu bağlamda, TARSİM ile birlikte Türkiye’de uygulanacak olan sigorta sistemi farklı ülke örnekleri incelenerek belirlenmiştir.

1. TANIM OLARAK TARIMSAL ÜRETİM

Tarımsal üretim, dar anlamıyla, arazide ekme, dikme ve bakma yollarıyla gerekli ve yararlı bitkileri yetiştirmek ve bunların toplanıp işlenip değerlendirilmesi faaliyetlerini kapsamaktadır. Aslında tüm bu faaliyetlerin özünde çiftçilik yatmaktadır. Geniş anlamıyla tarım üretim ise, bitkisel ve hayvansal ürünler elde etmenin yanında, bu ürünlerin üreticiler tarafından işlenmesi, tarımsal ürünlerin taşınması ve/veya saklanması, satım evlerine devredilmeden üreticiler tarafından satılması ve zirai tarım alet ve makinelerinin diğer üreticilerin üretimle ilgili faaliyetlerinde kullanılması için bir bedel karşılığında yaptırılmasını kapsamaktadır. Bu kapsama, tarım dışı sayılabilecek üretici sektörler de girmektedir. Bu sebeple tarım üzerine yapılan tanımlar, bazı eleştirilere açık olabilmektedir (Karluk, 2005:173).

Tarım, yapısı ve özelliği gereği insan gücüne en çok ihtiyaç duyulan ve üretim bazında doğa ile insanı bir bütün halinde kaynaştıran bir sektördür. Tarım sektörü, bunların yanında diğer tarım dışı sektörlerin işgücü ihtiyaçlarının karşılanmasına, ülke kalkınmasına, finansmanına ve ihracatına da önemli katkılar sunmaktadır (Karacan,1991:16). Ülke ekonomisine katkı anlamında tarım sektörü, diğer tarım dışı sektörlerle karşılaştırıldığında büyük oranda farklılık göstermektedir. Bu farklılık, iktisadi anlamda, tarım sektöründeki ürünlerin arz esnekliğinin düşük olmasından kaynaklanabilir. Tarım sektörünün temel fonksiyonu ise sürekli artış oranında ilerleyen nüfusun beslemesidir. Bu da talep esnekliğinin düşük olmasının nedenlerinden biridir. Bu nedenle, tarım pazarı başka pazarlara oranla daha zorludur. Bu bağlamda, tarım ürünleri pazarı, tarım dışı Pazar alanlarına göre iş gücü ve hammadde açısından, ilgili sektörlerin ürünlerine talep yaratmak ve bunlarla birlikte ülkenin ekonomisine, kalkınmasına katkıda bulunmak gibi başka önemli görevler de üstlenmiştir.

Bilindiği gibi liberal sistemlerin en önemli özelliği piyasa ekonomisidir. Serbest piyasa ekonomisi yani liberalizmin hâkim olduğu siyasal sistemler için fiyat mekanizması üretici ile tüketici arasındaki dengeyi belirlemektedir. Ancak bu durum tarım sektöründe oluşan arz ve talep kaynaklı bazı nedenlerden ötürü sıkıntı ile karşılaşmaktadır. Çünkü tarımsal ürünlerin arz ve talep dengesi değişebilmektedir. Serbest piyasa ekonomisinde tarımsal ürünlerin talep fiyat esnekliği bazı durumlarda düşük olabilmektedir. Tarımsal ürünlerin çoğu insanların temel ihtiyacı olması nedeniyle bu ürünlerin arz talep dengesi fiyat değişimlerine karşı esnek değildir. Ayrıca tarımsal ürün talebinin gelir esnekliği de düşük olduğu için insanların tüketimleri zamansal sınırlamaya tabidir. En önemlisi insanların gelirlerinin yükselmesi tarımsal ürün tüketimini artırmamaktadır. Zorunlu ihtiyaçları karşılaması bakımından gerek arz ve gerekse talep yönüyle tarım

Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
sektörü; piyasa özelliklerine göre farklılık gösteren tarım dışı sektörlerin oluşturmuş olduğu ve ekonomistlerin/ekonomi yönetimlerinin bütün dönemlerde hassasiyetle üzerinde durduğu sektörlerden biri olmuştur.

2. TARIM SİGORTALARININ ÖNEMİ

Tarımsal üretim sürecinde Türkiye yüksek oranda doğal risklere açık bir ülkedir. Aşağıda yer alan üç neden bu durumu açıklamaktadır.

- İlk olarak Türkiye Tarımsal üretim konusunda Türkiye'nin gelişmiş ülkelere göre mera hayvancılığının ön planda olmasından kaynaklanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde tarımsal gelirin üçte ikisi hayvancılık sektöründen gelmektedir. Türkiye'de küresel iklim değişikliklerinin etkilerine açık olduğu için doğal risk ile karşı karşıya kalmaktadır.

- İkinci olarak Türkiye'de sınıfsal olarak tarımla uğraşan kişiler kapitalizmin dayattığı çiftçilik hayatına geçebilmiş değildir. Ayrıca devletten tarımsal ürünün üretim sürecinde kredi ve pazarlama konusunda yeterli destek alamamaktadırlar. Bu durumda piyasanın küresel büyük şirketlerin kontrolünde olması hem üreticiyi hem de alıcıyı savunmasız hale getirmektedir.

- Üçüncüsü, devlet tarafından tarımsal üretime verilen; teknik, mali ve doğal afetle ilgili desteğin zayıf olması durumudur. Bu durum bu konularda eğitimi de olmayan üreticinin mücadele etmesini engellemektedir. Doğal afet sonucu ortaya çıkan zararın tazmin edilmemesi de önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Bu nedenle en son Kasım 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmıştır. Kararnameye göre, bu karar kapsamında bitkisel ürünler için ana risk olarak dolu yağmasının yanı sıra “fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını, yaban domuzunun tarla ürünlerine, sebzelere ve çilek ürününe verdiği zararlar, pamukta yağmurdan ve ayçiçeğinde kuşlardan dolayı meydana gelebilecek zararlar” ek riskler olarak dolu paketinde yer almaktadır. (<https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage? E.T. 03.05.2021>)

Sonuç olarak bakıldığında tarım sektörünün hem doğal riskler, hem de ekonomik ve siyasal krizlerden çok kolay etkilendiği görülmektedir. Gelişmiş ya da gelişmemiş dünyanın her yerinde sektör muhtelif risk ve benzeri durumlardan etkilenmektedir. Bu bağlamda tarımsal üretimin her aşamasında en etkili güvence tarımın sigorta kapsamına alınmasıdır. Özellikle devletlerin bu konuda tarımsal faaliyetlerin önemi nedeniyle ön ayak olması beklenmektedir. Özellikle doğal afetler sel, kuraklık, don gibi durumlarda üretilen ürünlerin, zarara uğramaması ve üreticinin korunması

devletin öncülüğünde sigorta kapsamında yer almalıdır. Ancak, tarım sigortaları yoluyla ürününü, sigorta ettiren üreticiler çeşitli riskler ile karşılaştıklarında, zararlarının tazmin edileceğini ve ekonomik olarak sıkıntı çekmeyecekleri için tarımsal üretimlerinde kendilerini güvende hissetmektedirler. Tarım sigortası üreticilere yaşanan doğal afet sonucu emeklerinin ve paralarının sigorta tarafından karşılanacağı garantisini vermektedir.

Bilindiği gibi, Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir. (Türk Ticaret Kanunu 1401.m/1). Bu sözleşme Türk Ticaret Kanunu'nda bu şekilde açıklanmıştır.

Tarım sigortaları, çiftçi sorunlarına tam anlamıyla cevap verememesinin yanında tarım sektörünün de sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlayabilecek özelliklere sahiptir. Sektörde üreticiler ürünlerini koruma anlamında yeterince önlem alsalar dahi, doğal afetleri engellemeleri gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Türk Ticaret Kanununda da bu durum belirlenmiştir.

3.ABD VE AVRUPA ÜLKELERİNDE TARIM SİGORTALARI

Tarımsal üretimde meydana gelen doğal risklerin başında yangın, fırtına, kuraklık, sel felaketleri dolu ve don sayılabilir. Bunların yanında bitkisel ve hayvansal üretimdeki hastalık risklerini de göz ardı etmemek gerekir. Gelişmiş ülkelerde doğa olaylarının afete dönüşmesini önlemek amacıyla yapılan tüm çalışmalar "Risk Yönetimi" adı altında yapılmaktadır. Çeşitli ülkelerde tarım sigortaları uygulamalarının gelişim düzeyleri; ülkelerin izlemekte olduğu tarım politikalarına, ülke tarımının ekonomi içindeki payına, önemine bağlıdır.

Avrupa'da 1800'lü yıllarda görülen tarım sigortası, ilk olarak, İrlanda'da hayvanların sigortalanması ile sonrasında da Almanya sigorta kooperatiflerinin kurulmasıyla görülmüştür. bu uygulamayı başlatmıştır. Ancak bu ilk uygulamalar başarısız olmuştur. Aşağıda yer alan Tablo 1'de AB ülkeleri ile ABD'de tarım sigortası ile ilgili organizasyonların kurumsal yapısı yer almaktadır.

Ülkeler	Organizasyonların Kurumsal Yapısı
Almanya	Sigorta Kooperatifleri ve Devlet Sigorta Kurumu, Özel Şirketler,
Fransa	Özel şirketler
ABD	Özel Şirketler, Devlet Sigorta Şirketi (FCIC)
Japonya	Devlet Sigorta Kurumu (AMIA)
İsviçre	Sigorta Kooperatifleri, Özel Şirketler,
Norveç	Şirketler ve Sigorta Kooperatifleri
İngiltere	Anonim Şirketler
İspanya	Özel Şirketler, Devlet Sigorta Kurumu
Yunanistan	Devlet Sigorta Kurumu
Meksika	Özel Şirketler
Danimarka	Özel Şirketler
Çekoslovakya	Devlet Sigorta Şirketi
Türkiye	Özel Şirketler

Tablo 1: Bazı ülkelerde tarım sigortası organizasyonlarının kurumsal yapısı (Çetin, 2007: 24).

3.1. ABD Tarım Sigortaları Uygulamaları

ABD’de tarım ürünü olarak bitkisel ürünlerin sigortalanması 1880’lerde başlamıştır. Özellikle pirimler dengesiz ve çoğu zaman tehlike oluşturabilecek şekilde düşük seviyelerde belirlenmiştir. Bu da şirketlerin çoğunun aşırı zarara uğramasına ve ödeme güçlüğü yaşamalarına sebebiyet vermiştir (Aslangiray, 1999). Tarımsal sigorta sistemi uygulamasına, 1938 yılında ABD, Tarım Bakanlığına bağlı Federal Ürün Sigorta şirketleri tek riske dayalı (yangın, sel, rüzgâr, dolu, vb.) sigorta ürünleri üzerine uygulama yapmışlardır.

ABD'de toplam ekilebilir alanların sigortalanma oranında önemli derecede hızlı bir artış yaşandığı görülmektedir. ABD'de toplam ekilebilir alanların büyüklüğü 200 milyon hektardır. 1980 yılında bu alanları sadece 9.4 milyon hektarı yani %5'i sigortalı iken 1992 yılında bu rakam 32 milyon hektara yani %16'ya, 2000 yılında ise 80 milyon hektara yani %40'a çıkmıştır. Günümüzde, toplam ekilebilir alanların %70'inden fazlası sigortalıdır. Devletin çiftçilere sağladığı prim desteklerine bakıldığında ise 1992 yılında devlet çiftçilere 700 milyon \$ tutarında prim desteği verirken bu rakam 2001 yılında 1.8 milyar \$'a ilerleyen yıllarda ise 3 milyar \$'a kadar çıkmıştır. Günümüzde 8 milyar \$ civarında olmaktadır. Devlet toplam primlerin %50'sini sübvansede etmektedir. Ayrıca devlet sigorta şirketlerinin idari masraflarının %24.5'na kadar karşılamaktadır. Bu oranın rakamsal değeri de 648 milyon \$'dır. (Wenner, 2005:23).

3.2. AB Tarım Sigortaları Uygulamaları

Akçaöz ve Kızılay, (2004) "Çeşitli Ülkelerde Tarım Sigortası Uygulamaları, TSV" isimli araştırmasında; Avrupa Birliği tarımsal sigorta uygulamaları incelendiğinde, bir asrı aşkın süreden beri özellikle dolu sigortası uygulamasında yaygın bir şekilde artış görülmektedir. AB ülkeleri öncelikli olarak "sağlıklı bir dolu sigortası alt yapısının kurulması, ondan sonra devlet desteği ile diğer teminatların verilmesi" esasına dayanan bir uygulama sistemine ağırlık vermişlerdir. Bazı Avrupa Birliği ülkelerinde dolunun yanı sıra kuraklık, sel, fırtına, don gibi risklerde sigorta kapsamına dâhil edilmekte ve bunlara devlet tarafından destek de verilmektedir (Dinler, 2003).

Dünya geneline bakıldığında tarım sigortaları konusunda İspanya başarılı kabul edilmektedir. İspanya, tarımsal sigorta uygulamalarında ABD'nin bilgi, birikim ve tecrübelerinden yararlanmış ve sağlıklı bir sistem kurmayı başarmıştır. Özel sigorta şirketleri ile kontrollü devlet desteğinin başarılı bir şekilde yürütülebileceği örneği İspanya modelinde açık bir şekilde gösterilmiştir.

İspanya'da tarımsal sigorta, 20. yüzyıl başlarında uygulama alanına sahip olmuştur. Fakat uygulama 1978 yılına kadar yeterli önemi kazanamamıştır. İspanya tarım sigortası modeli karma sistemdir. Devlet ile özel sektör birlikte hareket etmektedir. Aynı durum Türkiye'de de görülmektedir. Bu modelde üreticilerin kurum ve kuruluşları da önemli rol oynamaktadır. 1978 yılında kurulan ve çok sayıda riski bir arada içeren mevcut sigorta sistemi kamu ve özel sektör tarafından ortak yürütülmektedir. Sigorta, meyve ve sebzeler dâhil çok sayıda ürünü kapsamaktadır. Üreticiler sigorta kapsamını ve riskleri kendileri

Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
belirleyebilmekte, hatta buna tüm riskleri kapsayan poliçelerde dâhil edebilmektedirler (Güngör, 2006).

İspanya Modelinin temeli aşağıda yer alan unsurlarla belirlenmiştir.

➤ **Yasal düzenleme:** Tarımsal ürünler başlangıçta sadece yangın ve dolu riskine karşı sigorta ettirilirken, çıkarılan tarım sigortası yasası ile bu risklere ilave olarak fırtına, don, kuraklık, sel, gibi diğer risklerde teminat altına alınmıştır.

➤ **Devlet desteği:** Sistemin devamlılığını sağlamak ve risk faktörlerinin göz önüne alınarak çiftçilerin risk maliyetlerini azaltabilmek için devlet tarafından yeterli miktarda destek sağlanmıştır.

➤ **Sigorta yaptırmayan çiftçiler:** Yaşanan doğal afetler sonucu tarımsal ürünleri zarar gören sigorta yaptırmayan çiftçilere, devlet tarafından yardım edilemeyeceği taahhüt edilerek sigorta yaptırmaya teşvik edilmiştir.

➤ **Çiftçi katılımı:** Devlet tarafından alınacak kararlarda ve yapılan çalışmalarda Çiftçi Birlikleri'nin katılımı sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yeni sigorta teminatlarının geliştirilmesi ve çiftçilerin büyük oranda sigortaya yönelmesinde etkili olmuştur.

➤ **Sistem koordinasyonu:** Tarımsal sigorta uygulamalarının geliştirilmesi için uygulamada yer alan farklı sektörlerdeki kurumların birbirleriyle koordinesi sağlanarak sağlıklı bir işbirliği sağlanmıştır.

➤ **Sisteme güven:** Tarım sigortaları Reasürörlerinin sisteme olan güvenleri ve devletin risklere reasürans şeklindeki katılım varlığı sistemin gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

4. TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARI

Genç Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra 1934 yılında, devlet tarım emekçilerine destek olmak için doğal risklere karşı çalışmalar yapmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu çalışmalarını doğal afet yardımını adı altında toplamıştır. Tarım Sigortaları konusu o yıllarda çok ön planda olmadığı için gelişmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, 1948 yılında 5254 sayılı "Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi" kanunu ile çiftçileri korumaya çalışmıştır. Ayrıca, 1977 yılında çıkan 2090 sayılı "Doğal Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım" kanunla da bir adım ileri gitmiştir devlet. Fakat bu iki adım Türk çiftçisinin sorunlarını çözmemiştir.

Modern, Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk tarım sigortası 1957 yılında çıkmıştır. Bu sigorta Şeker Bankın uygulaması olan, Şeker Sigorta

Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
tarafından üreticinin ürününü dolu vurma nedeniyle oluşturulmuştur. Sonrasında ortaya çıkan Başak Sigorta çiftlik hayvanlarını sigortalamıştır. Bu uygulamalar Türkiye’de ilk tarım sigortası uygulamalarıdır. TARSİM ile birlikte birden fazla riske karşı tarım sigorta modelinin uygulanmasının altyapı çalışmaları oluşturulmaya başlanmıştır. Bu şekilde öncesinde var olan ve uygulanan sigortalar ile çözülemeyen sorunların çözülmesi için adımlar atılmıştır.

Türkiye’de geçmiş yıllardan beri üreticileri korumak amacıyla bir takım yasal düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler sonucunda oluşturulmuş olan fonlardan, üreticilerin doğal afet kaynaklı zararları karşılanmaya özen gösterilmiştir.

5.TARIM SİGORTALARI HAVUZU (TARSİM)

Tarım sektörü, dünya nüfusu açısından taşıdığı kritik önemin yanı sıra ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kişisel risklerden yüksek düzeyde etkilenen, son derece hassas bir faaliyet sahası olarak kendine özgü bir yapıya sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, tarımın insanlığın beslenmesindeki fonksiyonunu etkili bir şekilde yerine getirmesi tarımsal üretimi tehdit eden risklerin yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, gelişmiş ülkeler, uyguladıkları çeşitli korumacılık politikaları, "Risk Yönetim Programları" ve bu programlar içerisinde önemli bir yer alan; "Tarım Sigortaları Uygulamaları" ile risk paylaşımını ve transferlerini gerçekleştirmektedirler. Ülkemizde de tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi amacıyla bir sigorta mekanizmasının devreye sokulması düşünülmüş ve bu amaçla 14/06/2005 tarihli 5363 Sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır (<https://web.tarsim.gov.tr/havuz>, 26.05.2021).

Türkiye’de tarım sigortaları Cumhuriyetin kurulmasından sonra çıkarılan çeşitli kanunlarla üretici korunmaya çalışılmıştır. Tarım sigortasının temelinde yatan risklerin güvence altına alınması çerçevesinde yeni bir sigorta sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede oluşturulan Tarım Sigortaları Kanunu (TARSİM) çıkarılmıştır. TARSİM ile birlikte Türkiye’de bitkisel tarım ürünleri ile seralar bile korunma altına alınmıştır. Ayrıca TARSİM’in kapsamı çok geniş olduğu için, büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığı ile kültür balıkçılığı, tarım aletleri gibi pek çok tarımsal faaliyet sigorta kapsamındadır. Bu kapsam yangın, dolu, sel vb. afetlerin yanında hayvan hastalıklarını da kapsamaktadır.

TARSİM’in en önemli görevleri arasında sigorta sözleşmelerinde yaşanan standart dışı uygulamalara son vermek ve risk durumunu düşürmek için uygulamalar başlatmak olmuştur. Bu nedenle de TARSİM kurulmuştur.

Bu uygulamaya göre, tarım sigortasına ait tüm işlemler TARSİM tarafından yürütülecektir. Bu çerçevede TARSİM uygulaması içinde yapılacak tüm sözleşmeler çiftçilere destek sağlayacaktır.

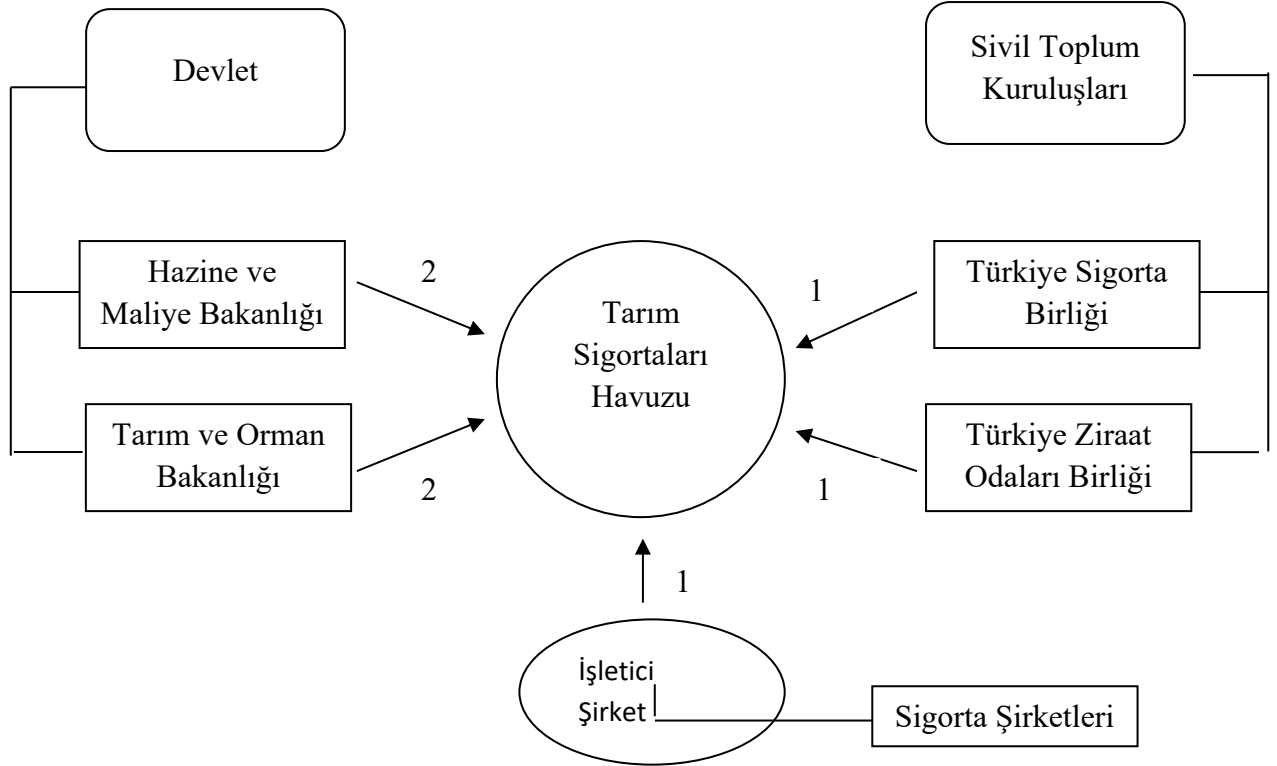
TARSİM desteği;

- Bir sigorta şirketinin tek başına üstlenemeyeceği kuraklık ve don gibi katastrofik risklerin teminat kapsamına alınabilmesi,
- Reasürans katılımının teşvik edilerek reasürans kapasitesi ve kapsamının genişletilmesi,
- Sigorta şirketlerinin bilgi, personel ve mali kaynaklarının ortak olarak daha verimli bir şekilde kullanılması,
- Devletin prim ve hasar fazlası desteğinin etkin şekilde kullanılması,
- Fiyatlarda haksız rekabetin önlenmesi
- Sigortaya katılımın artırılması sağlanacaktır.

Bu katılım bitkisel ürünler, kuraklık durumları, seralar, hayvancılık, su ürünleri ve arıcılık gibi geniş bir alanı kapsamaktadır.

TARSİM'in işleyişi hasar tespit işlemleri yapmak, tarım sektöründe yer alan tüm işletmelerle sözleşme yapmak, risklerin desteklenmesi gibi alanlarda çalışmalar yapmaktır. Bu bağlamda oluşan sorunların çözümüne yönelik çalışmakta TARSİM'in görevlerindedir. Ayrıca TARSİM sadece kamu kurumları ve sigorta şirketleri değil sivil toplum kuruluşlarını da içinde barındırmaktadır.

TARSİM'in çalışma şeklini gösteren şekil 3, Teşkilat şemasında da görüldüğü üzere TARSİM'in çalışma kapsamı oldukça geniştir. Kapsamının bu kadar geniş olması hem organizasyonun önemi açısından gerekli hem de tarımın önemi nedeniyle faydalıdır. Bu bağlamda, TARSİM hem devlet hem sivil toplum kuruluşları, hem de diğer kuruluşlarla birlikte çalışmaktadır. TARSİM'in çalışma kapsamının bu kadar geniş olması hem organizasyonun önemi açısından gerekli hem de tarımın önemi nedeniyle faydalıdır.

Şekil 3 TARSİM Teşkilat Şeması (TARSİM) 2017 Faaliyet Raporu).

SONUÇ

Gelişmiş kapitalist ülkelerde geniş bir sigorta ürün yelpazesi görülmektedir. Bu ülkelerde kapitalist tarzda tarım yapan üreticiler kendilerine uygun olan sigorta türünü seçerek hareket etmektedir.

Ayrıca risk kapsamı açısından tek sigorta programlarının Avrupa Birliği ülkelerinde uygulandığı uygulanmaktadır. ABD’de ise verim ve gelir sigorta programları, üreticinin gelirindeki dalgalanmayı da önlemek için Çoklu Risk Sigortası kapsamında uygulamaktadır. Özellikle Türkiye’nin örnek aldığı, İspanya’ya bakıldığında ise Çoklu Risk Sigorta’sının yaygın olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Fakat bu ülkelerin hemen hemen çoğu tarımda kapitalistleşmiş ülkelerdir.

Türkiye’de de Çoklu Risk Sigorta programı uygulanmaktadır. Ayrıca verim sigortasının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye kapitalist tarıma geçmediği için tek tek çiftçilere yönelik sıkıntıları

Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
çözmekte gecikmektedir. İklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkelerden olan Türkiye’de bireysel ya da bölgesel riskler (dolu) özel sektör tarafından da korunmaktadır. Özellikle kuraklık gibi risklerde devlet desteğinin bulunması zorunluluktur. Maliyetlerin yüksek olması üreticiyi zorlamaktadır. Bu durum devlet desteğini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye’de, çoklu risk etmeni için tarım sigortası desteği % 50 civarındadır. Fakat don ve kuraklık olduğunda bazen bu oran % 60’a çıkmaktadır. Türkiye’de tarım sigorta sistemi gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gelişmiş ve tarımda kapitalistleşmiş ülkeler ile kıyaslandığında, kapsam ve riskler açısından eksiklikler bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de tarım sigorta desteği az sayıda üreticiyi kapsamaktadır. Özellikle kuraklık gibi birçok üreticiyi etkileyen durumlarda kapsamın genişletilmesi çalışmaları sürmektedir. Bu çalışmaların içinde uzmanlaşmış, uzman kadrosunun oluşturulması da bulunmaktadır. Ayrıca bu uzman kadroların üreticiler ile doğru iletişim biçimi kurmaları, üreticilerin tarım sigortasının önemini anlaması ve katılması açısından önemlidir.

Tarım sigortasının kapsamının tüm tarım faaliyetleri çerçevesinde geliştirilmesi sadece bir risk aracı olarak görülmemesi gereklidir. Türkiye bir tarım ülkesi olarak üreticiler ile doğru iletişim akışı çerçevesinde tarımda zararı minimuma indirmek için bu programları önemsemelidir.

Türkiye tarım sigortaları konusunda çok önemli adımlar atsa bile hala dünyayı yakalayamamıştır. Tarım ile uğraşan kesimin sorunları tam olarak çözülememektedir. Bazende üretilen çözümler yeterli olmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akçaöz, H., Kızılay, H., (2004). Çeşitli Ülkelerde Tarım Sigortası Uygulamaları, *TSV*.
- Aslangiray, G.Ç., (1998). *Türkiye’de ve Dünya’da Tarım Sigortalarının Gelişimi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. (Y. Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Barış, Ö., İnan, G.H., (2006). Türkiye’de Tarım Sigortaları ve Risk Yönetiminin AB’ne Uyumunu Açısından Değerlendirilmesi. Türkiye VII. *Tarım Ekonomisi Kongresi*, Cilt:I, 13-15 Eylül, Antalya.
- Dinler, T., Yalıtırık, A., Çetin, B., Özkan, B., Gülçubuk, B., Sürmeli, E., Ekmen, E., Saner, G., Akçaöz, H., Uysal, Ö.K., Karaaslan, S.,

- Tarım Sigortalarının Tarımsal... The Meric Journal Cilt: 5 Sayı: 13 Yıl: 2021
- Kıymaz, T., (2005). Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları. *TMMOB Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi*, Ankara.
- Güngör, M., (2006). *Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası*. (Y. Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Karacan, A. R., (1991). *Tarım Kesiminde Geçici Tarım İşçilerinin Çalışma Koşulları Ücret Sistemleri ve Çalışanların Sosyal Güvenlikleri Üzerine Bir Araştırma: Manisa Örneği*, Fes. İstanbul.
- Karluk, S. R., (2005). *Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Oğuz, C., Kan, A., (2006). Türkiye'de Tarım Sigortalarının Mevcut Durumu ve AB'de Uygulanmakta Olan Tarım Sigortaları İle Karşılaştırılması. *Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi*, Cilt:I, 13-15 Eylül, Antalya.
- Oyan, O., (2005). "Tarım Sigortası Çiftçiye Güvence mi?", Dünya, 17 Haziran.

Türk Ticaret Kanunu 1401.m/1.

Wenner, M., (2005). Agricultural Insurance Revisted: New Developments and Perspectives in Latin America and Carabbean. *Inter-American Development Bank*, p. 23, Washington, US.

https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=C3B48B695245718C292DA0404AEF6CE224615509CL4I4A21N21BWR02H327112018

<https://www.groupama.com.tr/urunler/diger/tarim/devlet-destekli-tarim-sigortalari--tarsim>